

CUPRINS

1. **Avizul Consultativ al CIJ din 11 aprilie 1949, *Repararea Prejudiciilor Suferite în Serviciul Națiunilor Unite (solicitant Adunarea Generală ONU)*** – tradusă și comentată de Cantemir Păcuraru _____ 1
2. **Decizia CIJ din 18 decembrie 1951, *Cauza Zonelor de pescuit norvegiene (Marea Britanie c. Norvegia)*** – tradusă și comentată de Cantemir Păcuraru _____ 16
3. **Decizia CIJ din 6 aprilie 1955, *Cauza Nottebohm (Liechtenstein c. Guatemala)*** – tradusă și comentată de Gyula Fábián _____ 37
4. **Decizia CIJ din 15 iunie 1962, *Cauza privind Templul Preah Vihear (Cambodgia c. Thailanda)*** – tradusă și comentată de Gyula Fábián _____ 55
5. **Decizia CIJ din 5 februarie 1970, *Cauza privind Barcelona Traction, Light and Power Company, Limited (Cerere nouă: 1962) (Belgia c. Spania), faza a doua*** – tradusă și comentată de Orsolya Lészai _____ 80
6. **Decizia CIJ din 24 mai 1980, *Cauza privind personalul diplomatic și consular al Statelor Unite în Teheran (Statele Unite ale Americii c. Iran)*** – tradusă și comentată de Gabriela Dănilă _____ 119
7. **Decizia CIJ din 27 iunie 1986, *Cauza privind activitățile militare și paramilitare în Nicaragua și împotriva acesteia (Nicaragua c. Statele Unite ale Americii)*** – tradusă și comentată de Réka Kis _____ 157
8. **Decizia CIJ din 25 septembrie 1997, *Cauza privind Proiectul Gabčíkovo-Nagymaros (Ungaria c. Slovacia)*** – tradusă și comentată de Cantemir Păcuraru _____ 259
9. **Decizia CIJ din 27 februarie 1998, *Cauza privind chestiuni legate de interpretarea și aplicarea Convenției de la Montreal din 1971 urmare a incidentului aerian de la Lockerbie (Libia c. Marea Britanie)*** – tradusă și comentată de Gabriela Dănilă _____ 320
10. **Decizia CIJ din 27 iunie 2001, *Cauza LaGrand (Germania c. Statele Unite ale Americii)*** – tradusă și comentată de Cantemir Păcuraru _____ 342
11. **Avizul Consultativ al CIJ din 22 iulie 2010, *Conformitatea cu dreptul internațional a declarației unilaterale de independență privind Kosovo (solicitant Adunarea Generală ONU)*** – tradusă și comentată de Gyula Fábián _____ 385

12.	Decizia CIJ din 20 iulie 2012, <i>Întrebări privind obligația de a efectua urmărirea penală sau de a extrăda (Belgia c. Senegal)</i> – tradusă și comentată de Gabriela Dănilă _____	426
13.	Decizia CIJ din 16 aprilie 2013, <i>Diferend frontalier (Burkina Faso c. Niger)</i> – tradusă și comentată de Réka Kis _____	461
14.	Decizia de interpretare a CIJ din 11 noiembrie 2013, <i>Cerere de interpretare a hotărârii din 15 iunie 1962 în cauza privind Templul Preah Vihear (solicitant Cambodgia)</i> – tradusă și comentată de Gyula Fábíán _____	503
15.	Decizia CIJ din 5 octombrie 2016, <i>Cauza privind obligația privind negocierile referitoare la încetarea cursei înarmării nucleare și la dezarmarea nucleară (Insulele Marshall c. India)</i> – tradusă și comentată de Orsolya Lészai _____	535
16.	Decizia CIJ din 2 februarie 2018, <i>Cauzele conexe privind delimitarea maritimă în Marea Caraibilor și Oceanul Pacific și Frontiera terestră în partea de nord a Isla Portillos (Costa Rica c. Nicaragua)</i> – tradusă și comentată de Orsolya Lészai _____	554
	Bibliografie selectivă _____	629

**Hotărâri importante
din Jurisprudența Curții
Internaționale de Justiție**

9. Decizia CIJ din 27 februarie 1998, Cauza privind chestiuni legate de interpretarea și aplicarea Convenției de la Montreal din 1971 urmare a incidentului aerian de la Lockerbie (Libia c. Marea Britanie) – tradusă și comentată de Gabriela Dănilă

1. Date de identificare ale cauzei:

Curtea Internațională de Justiție, Anul 1998, Decizia din 27 februarie 1998

Cauza privind chestiuni legate de interpretarea și aplicarea Convenției de la Montreal din 1971 urmare a incidentului aerian de la Lockerbie (Libia c. Marea Britanie)

2. Modul oficial de citare a cauzei:

Questions of Interpretation and Application of the 1971 Montreal Convention arising from the Aerial Incident at Lockerbie (Libyan Arab Jamahiriya v. United Kingdom), Preliminary Objections, Judgment, ICJ Reports 1998, p. 9.

Cauza privind chestiuni legate de interpretarea și aplicarea convenției de la Montreal din 1971 urmare a incidentului aerian de la Lockerbie (Libia c. Marea Britanie), Excepții preliminare, Hotărâre, Culegerea Curții Internaționale de Justiție 1998, p. 9.

3. Cuvinte-cheie:

Excepția de necompetență – Convenția de la Montreal din 23 septembrie 1971 – Tratat în vigoare între părți – Articolul 14 alineatul (1) din Convenție.

Motivele pentru lipsa competenței invocate în procedura măsurilor conservatorii – Argumente care nu au fost reiterate în faza actuală a procedurii – Cu toate acestea, Curtea consideră necesar să examineze aceste argumente – Negocieri – Cerere de arbitraj – Termen de șase luni înainte de sesizarea Curții.

Suștinerea că nu există niciun diferend juridic privind interpretarea și aplicarea Convenției de la Montreal – Diferend de natură generală cu privire la regimul juridic aplicabil distrugerii aeronavei Pan Am deasupra orașului Lockerbie – Diferende specifice privind interpretarea și aplicarea articolului 7 din Convenție coroborat cu articolele 1, 5, 6 și 8, precum și interpretarea și aplicarea articolului 11 din Convenție.

Suștinerea că nu este de competența Curții să se pronunțe cu privire la legalitatea acțiunilor instituite de pârât pentru a asigura predarea celor doi presupuși infractori – Competența Curții de a decide cu privire la legalitatea acestor acțiuni în măsura în care ar fi în contradicție cu prevederile din Convenția de la Montreal.

Rezoluțiile Consiliului de Securitate 748 (1992) și 883 (1993) – Adoptarea după depunerea cererii de sesizare a Curții – Competența se va determina prin raportare la momentul depunerii cererii de sesizare a Curții.

Excepția inadmisibilității – Suștinerea că Rezoluțiile Consiliului de Securitate 748 (1992) și 883 (1993) au creat pentru părți obligații juridice obligatorii pentru orice diferend dedus judecătii Curții – Admisibilitatea se va determina prin raportare la momentul depunerii cererii de sesizare a Curții – Adoptarea rezoluțiilor după depunerea cererii de sesizare a Curții.

Suștinerea că aceste rezoluții au condus la lipsa de obiect a cererii Reclamantului – Excepție pentru a evita pronunțarea Curții asupra fondului cauzei – Articolul 79 alineatul (1) din Regulamentul Curții – Excepții „preliminare” – Condiții formale de prezentare – Articolul 79 alineatul (7) din Regulamentul Curții – Revizuirea din 1972 – Excepție care nu are caracter „exclusiv preliminar” și care conține „atât aspecte preliminare, cât și alte aspecte care au

legătură cu fondul cauzei” – Drepturile privind fondul cauzei constituie chiar obiectul unei decizii privind excepția.

Stabilirea termenelor limită pentru procedurile ulterioare.

4. Scurtă stare de fapt:

Incidentul de la Lockerbie are în vedere prăbușirea aeronavei care efectua cursa 103 operată de compania aeriană Pan Am pe ruta Londra – New York. Astfel, la 21 decembrie 1988 această aeronavă explodează deasupra orașului scoțian Lockerbie, explozia fiind cauzată de o bombă ascunsă într-unul dintre bagajele care se afla la bordul aeronavei. Această tragedie aviatică s-a soldat cu 270 de morți, 259 care se aflau la bordul aeronavei și 11 persoane din orașul Lockerbie care au fost lovite de bucăți din aeronava care se dezintegra.

Rezultatul investigațiilor a condus la concluzia că doi cetățeni libieni ar fi plasat bomba la bordul aeronavei, iar atacul ar fi fost o contramăsură la bombardamentele pe care Statele Unite le-au efectuat asupra orașului libian Tripoli în 1986. Muammar Abu Minyar al-Gaddafi a refuzat predarea celor doi cetățeni libieni către Statele Unite sau către Marea Britanie pentru a fi judecați, ceea ce a atras impunerea unor sancțiuni economice Libiei de către Consiliul de Securitate al Organizației Națiunilor Unite. În 1998, al-Gaddafi a acceptat extrădarea celor doi cetățeni, iar în 2001 unul dintre cei doi presupuși autori a fost condamnat la o pedeapsă de 27 de ani de închisoare, iar celălalt a fost achitat^[1].

În acest context, Libia sesizează în 3 martie 1992 Curtea Internațională de Justiție, solicitând pronunțarea unor hotărâri privind interpretarea sau aplicarea Convenției de la Montreal din 23 septembrie 1971 pentru reprimarea actelor ilicite îndreptate contra securității aviației civile în contradictoriu cu Marea Britanie și cu Statele Unite ale Americii. Având în vedere faptul că Marea Britanie invocă excepția necompetenței Curții în judecarea diferendului dedus analizei de către Libia, dar și inadmisibilitatea cererii introductive de instanță, Curtea, în conformitate cu prevederile din Regulamentul Curții, trebuie să analizeze cu prioritate excepțiile și să stabilească dacă acestea au caracter exclusiv preliminar sau trebuie să fie unite cu fondul, instanța ajungând în acest fel să se pronunțe și cu privire la fondul dreptului dedus judecării.

Astfel cum se va vedea în cele ce urmează, Curtea concluzionează că este competentă să soluționeze diferendul dintre părți conform dispozițiilor incidente din Convenția de la Montreal, iar cererea Libiei este admisibilă prin raportare la aspectele invocate de către Marea Britanie – în esență, se invocă lipsa de obiect a cererii de chemare în judecată ca efect al adoptării unor rezoluții de către Consiliul de Securitate.

Deși Curtea a constatat că este competentă să judece diferendul, iar cererea Libiei este admisibilă, totuși în concret nu s-a mai ajuns la o analiză pe fondul dreptului dedus judecării, respectiv interpretarea sau aplicarea unor dispoziții din Convenția de la Montreal. În 10 septembrie 2003, Curtea a constatat printr-o ordonanță^[2] că Libia, pe de o parte, și Marea Britanie și Statele Unite, pe de altă parte, s-au înțeles să înceteze procedura demarată în fata Curții, prin urmare dosarul a fost închis fără a se pronunța o hotărâre pe fondul cauzei.

^[1] Pentru mai multe informații referitoare la incidentul de la Lockerbie, a se vedea: <https://www.britannica.com/event/Pan-Am-flight-103>, <https://www.bbc.co.uk/newsround/46595264>, <https://www.euronews.com/2018/12/21/lockerbie-bombing-what-really-brought-it-home-was-when-you-were-picking-up-toys>, ultima accesare la 3.03.2019.

^[2] *Questions of Interpretation and Application of the 1971 Montreal Convention arising from the Aerial Incident at Lockerbie (Libyan Arab Jamahiriya v. United Kingdom) – Discontinuance*, Ordonanța disponibilă la <https://www.icj-cij.org/files/case-related/88/088-20030910-ORD-01-00-EN.pdf>, ultima accesare la 3.03.2019.

5. Hotărârea CIJ

Prezenți: *Vicepreședinte* Weeramantry; *președinte în exercițiu*; *președinte* Schwebel; *judcători* Oda, Bedjaoui, Guillaume, Ranjeva, Herczegh, Shi, Fleischhauer, Koroma, Vereshchetin, Parra-Aranguren, Kooijmans, Rezek; *judcători ad-hoc* Sir Robert Jennings, El-Kosheri; *grefier* Valencia-Ospina.

În cauza referitoare la întrebări privind interpretarea și aplicarea Convenției de la Montreal din 1971 urmare a incidentului aerian de la Lockerbie,

între

Marea Jamahirie Arabă Socialistă Populară Libiană,
reprezentată de

Exc. Sa, dl Hamed Ahmed Elhouderi, ambasador, secretar al Biroului Popular al Marii Jamahirii Arabe Socialiste Populare Libiene din Olanda,

în calitate de agent,

DI Mohamed A. Aljady,

DI Abdulhamid Raeid,

în calitate de consilieri,

DI Abdelrazeg El-Murtadi Suleiman, profesor de drept internațional public la Facultatea de Drept din cadrul Universității din Benghazi,

DI Ian Brownlie, Comandor al Ordinului Imperiului Britanic (CBE), Consilier al Reginei (QC), membru al Academiei Britanice (FBA), Profesor Chichele de drept internațional public la Universitatea din Oxford,

DI Jean Salmon, profesor emerit de drept, Universitatea Liberă din Bruxelles,

DI Eric Suy, profesor de drept internațional, Universitatea Catolică din Leuven,

DI Eric David, profesor de drept, Universitatea Liberă din Bruxelles,

în calitate de consilieri și avocați,

DI Nicolas Angelet, asistent principal la Facultatea de Drept din cadrul Universității Catolice din Leuven,

Dna Barbara Delcourt, asistent la Facultatea de științe sociale, politice și economice din cadrul Universității Libere din Bruxelles; colaborator științific la Centrul de Drept Internațional și Institutul de Studii Europene de la Universitatea Liberă din Bruxelles,

DI Mohamed Awad,

în calitate de consilieri,

și

Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord,

reprezentat de

Sir Franklin Berman, Cavaler Comandant al Ordinului Sf. Mihail și Sf. Gheorghe (KCMG), Consilier al Reginei (QC), consilier juridic în cadrul Ministerului Afacerilor Externe și al Commonwealth-ului,

în calitate de agent și consilier,

Exc. Sa, Lord Hardie, Consilier al Reginei (QC), Procuror General al Scoției,

DI Christopher Greenwood, avocat pledant, profesor de drept internațional la Școala de Economie din Londra,

DI Daniel Bethlehem, avocat pledant, Școala de Economie din Londra,

în calitate de consilieri,

DI Anthony Aust, Ordinul Sf. Mihail și Sf. Gheorghe (CMG),

în calitate de co-agent,

DI Patrick Layden, TD^[1],

^[1] *Territorial Decoration* – o decorație militară acordată de către Monarhul Marii Britanii pentru servicii militare deosebite pe o durată care depășește cel puțin 20 de ani.

DI Norman McFadyen,
 Dna Sarah Moore,
 Dna Susan Hulton,
 în calitate de consilieri,
 Dna Margaret McKie,
 în calitate de secretar.

CURTEA,
 în compunerea menționată mai sus,
 după deliberare,
pronunță următoarea hotărâre:

1. În data de 3 martie 1992, Guvernul Marii Jamahirii Arabe Socialiste Populare Libiene^[1] (în continuare „Libia”) a înregistrat la grefa Curții o cerere de inițiere a procedurii împotriva Guvernului Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord (în continuare „Marea Britanie”) cu privire la „un diferend (...) între Libia și Marea Britanie privind interpretarea sau aplicarea Convenției de la Montreal” din 23 septembrie 1971 pentru reprimarea actelor ilicite îndreptate contra securității aviației civile (în continuare „Convenția de la Montreal^{[2]”)”. Cererea făcea referire la distrugerea aeronavei Pan Am zborul 103 deasupra orașului Lockerbie (Scoția) în 21 decembrie 1988, precum și la acuzațiile formulate de către Procurorul General al Scoției în noiembrie 1991 împotriva a doi cetățeni libieni care erau suspectați că au plasat la bordul aeronavei o bombă care, explodând, a cauzat prăbușirea aeronavei. În cerere s-a invocat ca temei de drept pentru stabilirea competenței Curții articolul 14 alineatul (1) din Convenția de la Montreal.}

2. În conformitate cu articolul 40 alineatul (2) din Statut, cererea a fost comunicată imediat Guvernului Marii Britanii de către Grefierul Curții; și în conformitate cu articolul 40 alineatul (3) din Statut, celelalte state admise să apară în fața Curții au fost notificate cu privire la cerere.

3. În conformitate cu articolul 69 alineatul (3) din Regulamentul Curții, Grefierul a transmis Secretarului-General al Organizației Internaționale a Aviației Civile notificarea prevăzută de articolul 34 alineatul (3) din Statutul Curții.

În conformitate cu articolul 43 din Regulamentul Curții, Grefierul a transmis, de asemenea, notificarea prevăzută de articolul 63 alineatul (1) din Statutul Curții tuturor statelor care, conform informațiilor obținute de la guvernele depozitare, apăreau ca fiind părți ale Convenției de la Montreal.

4. Având în vedere că Curtea nu a inclus în componența completului niciun judecător de naționalitate libiană, Libia s-a prevalat de dreptul conferit de articolul 31 alineatul (2) din Statut privind posibilitatea a-și alege un judecător *ad-hoc* care să facă parte din complet: a fost ales domnul Ahmed Sadek El-Kosheri.

5. În data de 3 martie 1992, imediat după înregistrarea cererii de inițiere a procedurii, Libia a înregistrat la grefa Curții o solicitare privind indicarea măsurilor conservatorii în conformitate cu dispozițiile articolului 41 din Statut.

Prin Ordonanța din 14 aprilie 1992, Curtea, după ce a ascultat părțile, a concluzionat că circumstanțele cauzei nu sunt de natură să impună exercitarea prerogativelor sale în sensul de a indica măsuri conservatorii.

6. Prin Ordonanța din 19 iunie 1992, Curtea, având în vedere solicitările părților, a stabilit data de 20 decembrie 1993 ca termen limită pentru depunerea memoriului de către Libia,

[1] Aceasta a fost denumirea Libiei în perioada 1977-2011, în perioada regimului lui Muammar Gaddafi.

[2] Convenția a fost ratificată prin Decretul nr. 66/1975 privind ratificarea Convenției pentru reprimarea actelor ilicite îndreptate contra securității aviației civile, încheiată la Montreal la 23 septembrie 1971, publicat în B. Of. nr. 58 din 10 iunie 1975.

respectiv data de 20 iunie 1995 ca termen limită pentru depunerea contra-memoriului de către Marea Britanie. Memoriul Libiei a fost depus cu respectarea termenului limită stabilit.

7. În cuprinsul termenului limită stabilit pentru depunerea contra-memoriului, Marea Britanie a depus excepții preliminare privind competența Curții și admisibilitatea cererii introductive.

În consecință, prin Ordonanța din 22 septembrie 1995, Curtea, observând că, în concordanță cu articolul 79 alineatul (3) din Regulamentul Curții, procedura asupra fondului este suspendată, a stabilit data de 22 decembrie 1995 ca termen limită pentru ca Libia să poată să prezinte o expunere scrisă care să conțină observațiile și concluziile sale privind excepțiile preliminare.

Libia a prezentat expunerea scrisă în termenul limită astfel stabilit și cazul a ajuns în stare de judecată cu privire la excepțiile preliminare.

8. Printr-o scrisoare din 19 februarie 1996, Grefierul, conform prevederilor de la articolul 34 alineatul (3) din Statutul Curții, a comunicat o copie din actele procedurale către Secretarul-General al Organizației Internaționale a Aviației Civile și, conform prevederilor de la articolul 69 alineatul (2) din Regulamentul Curții, a specificat că, dacă organizația dorește să furnizeze observații scrise Curții, acestea ar trebui să fie limitate, la acest moment procedural, doar la întrebările referitoare la competență și admisibilitate.

Printr-o scrisoare din 26 iunie 1996, Secretarul-General al Organizației Internaționale a Aviației Civile a informat Curtea că organizația „nu are de făcut nicio observație pentru moment”, dar că doresc să fie în continuare informați cu privire la evoluția cazului pentru a putea determina dacă este oportun să formuleze observații mai târziu.

9. Printr-o scrisoare din 23 noiembrie 1995, Grefierul a informat părțile că membrul completului Curții de naționalitate britanică a solicitat să nu participe la soluționarea cauzei conform prevederilor de la articolul 24 alineatul (1) din Statutul Curții. Printr-o scrisoare din 5 martie 1997, co-agentul Marii Britanii, având în vedere dispozițiile de la articolul 31 din Statutul Curții și articolul 37 din Regulamentul Curții, a informat Curtea cu privire la intenția Guvernului său de a-l desemna pe Sir Robert Jennings ca judecător *ad-hoc* care să facă parte din complet. Conform prevederilor de la articolul 35 alineatul (3) din Regulamentul Curții, o copie a acestei scrisori a fost comunicată de către Grefierul Guvernului libian, acesta fiind informat că fost stabilită data de 7 aprilie 1997 ca termen limită până la care Libia poate formula observațiile pe care dorește să le facă. Nicio observație din partea Guvernului libian nu a fost transmisă Curții în termenul limită astfel stabilit.

Având în vedere procedura demarată de Libia împotriva Statelor Unite ale Americii în 3 martie 1992 în cauza referitoare la *Chestiuni legate de interpretarea și aplicarea Convenției de la Montreal din 1971 urmare a incidentului aerian de la Lockerbie (Jamahiria Arabă Libiană c. Statele Unite ale Americii)*, precum și compunerea completului în prezenta cauză din care face parte un judecător de naționalitate americană, în conformitate cu prevederile articolului 31 alineatul (1) din Statut, Curtea a însărcinat Grefierul să informeze Libia, Marea Britanie și Statele Unite ale Americii, că se acceptă din partea acestora, nu mai târziu de 30 iunie 1997, orice observație pe care ar avea-o cu privire la aplicarea articolului 31 alineatul (5) din Statutul Curții. Grefierul a transmis comunicări în acest sens celor trei state în 30 mai 1997. Fiecare dintre cele trei guverne a transmis observații în termenul limită stabilit. După deliberare, Curtea, cu zece voturi la trei, a decis că în prezenta fază a procedurii care privește competența și admisibilitatea celor două cazuri, Marea Britanie și Statele Unite ale Americii nu sunt părți care au interese comune în sensul articolului 31 alineatul (5) din Statutul Curții; prin urmare, alegerea unui judecător *ad-hoc* de către Marea Britanie este justificată în faza actuală a procedurii din acest caz; și că, în consecință, Sir Robert Jennings va face parte din completul de judecată în faza dezbaterilor orale și va lua parte la deliberările Curții în această fază a cazului. Grefierul a notificat această decizie

către Libia și Marea Britanie, informând și Statele Unite ale Americii cu privire la aceasta, prin scrisori transmise în 16 septembrie 1997.

10. Președintele Curții, fiind cetățean al uneia dintre părțile din cauza referitoare la *Chestiuni legate de interpretarea și aplicarea Convenției de la Montreal din 1971 urmare a incidentului aerian de la Lockerbie (Jamahiriya Arabă Libiană c. Statele Unite ale Americii)*, nu putea, conform prevederilor de la articolul 32 alineatul (1) din Regulamentul Curții, să exercite funcțiile președinției în acea cauză. Deși această prevedere nu este aplicabilă în prezenta cauză, Președintele a considerat oportun ca acesta să nu își exercite funcțiile președinției nici cu privire la prezenta cauză. Prin urmare, conform prevederilor articolului 13 alineatul (1) din Regulamentul Curții, Vicepreședintele exercită în prezenta cauză funcțiile președinției.

11. Conform articolului 53 alineatul (2) din Regulamentul său, Curtea a decis că vor fi accesibile publicului la deschiderea procedurii orale excepțiile preliminare formulate de Marea Britanie și poziția scrisă care conține observațiile și concluziile Libiei cu privire la aceste excepții, precum și documentele anexate acestor poziții, cu excepția Anexei 16 de la excepțiile preliminare.

12. Dezbaterile orale au avut loc între 13 și 22 octombrie 1997, în timpul cărora Curtea a ascultat pledoariile și răspunsurile:

Pentru Marea Britanie: Sir Franklin Berman,
Exc. Sa, Lord Hardie,
DI Daniel Bethlehem,
DI Christopher Greenwood.

Pentru Libia: Exc. Sa, dl Hamed Ahmed Elhouderi,
DI Abdelrazeg El-Murtadi Suleiman,
DI Jean Salmon,
DI Eric David,
DI Eric Suy,
DI Ian Brownlie.

În timpul dezbaterilor, membrii Curții au adresat întrebări părților, iar acestea au răspuns în scris după închiderea dezbaterilor orale.

*

13. În cererea sa inițială Libia a formulat următoarele solicitări:

„În consecință, rezervându-și dreptul de a suplimenta și modifica cererea inițială dacă se impune în cursul procedurii, Libia solicită Curții să se pronunțe și să declare că:

(a) Libia și-a îndeplinit toate obligațiile asumate în baza Convenției de la Montreal;
(b) Marea Britanie a încălcat și continuă să încalce obligațiile asumate față de Libia în temeiul articolelor 5 alineatul (2) și (3), articolelor 7, 8 alineatul (2) și 11 din Convenția de la Montreal; și

(c) Marea Britanie are obligația legală de a înceta și de a renunța imediat la astfel de încălcări și la toate formele prin care se recurge la forță sau amenințări împotriva Libiei, inclusiv amenințarea cu forța împotriva Libiei și încălcarea suveranității, integrității teritoriale și independența politică a Libiei”.

14. În timpul procedurii scrise au fost depuse următoarele concluzii de către părți:

În numele Guvernului Libiei,
în cuprinsul memoriului:

„Pentru aceste motive și rezervându-și dreptul de a suplimenta și modifica aceste concluzii dacă se impune în cursul procedurii, Libia solicită Curții să se pronunțe și să declare că:

(a) Convenția de la Montreal este aplicabilă diferendului;

(b) Libia și-a îndeplinit toate obligațiile asumate în baza Convenției de la Montreal și este îndreptățită să exercite competența penală prevăzută de această Convenție;

(c) Marea Britanie a încălcat și continuă să încalce obligațiile asumate față de Libia în temeiul articolului 5 alineatul (2) și alineatul (3), articolului 7, articolului 8 alineatul (3) și articolului 11 din Convenția de la Montreal;

(d) Marea Britanie are obligația legală de a respecta dreptul Libiei de a nu fi respinsă prezenta Convenție prin mijloace care, în orice caz, ar fi incompatibile cu principiile Cartei Națiunilor Unite și cu normele imperative din dreptul internațional general care interzic utilizarea forței și încălcarea suveranității, integrității teritoriale, egalității suverane a statelor și independența lor politică”.

În numele Guvernului Marii Britanii,

în cuprinsul excepțiilor preliminare:

„Pentru motivele arătate, Marea Britanie solicită Curții să se pronunțe și să declare că: aceasta nu este competentă să se pronunțe cu privire la solicitările formulate împotriva Marii Britanii de către Jamahiria Arabă Libiană și/sau solicitările formulate împotriva Marii Britanii de către Jamahiria Arabă Libiană sunt inadmisibile”.

În numele Guvernului Libiei,

în cuprinsul poziției scrise care conține observațiile și concluziile sale privind excepțiile preliminare:

„Pentru aceste motive și rezervându-și dreptul de a completa sau modifica prezentele concluzii, dacă se impune în cursul procedurii, Libia solicită Curții să se pronunțe și să declare că:

– excepțiile preliminare invocate de către Marea Britanie trebuie să fie respinse și, în consecință:

(a) Curtea este competentă să soluționeze cererea Libiei;

(b) Cererea este admisibilă;

– Curtea trebuie să procedeze în continuare la analiza fondului cauzei”.

15. În timpul dezbaterilor orale au fost prezentate următoarele concluzii de către părți:

În numele Guvernului Marii Britanii,

în ședința de judecată din 20 octombrie 1997:

„Curtea este chemată să se pronunțe și să declare că: aceasta nu este competentă să se pronunțe cu privire la solicitările formulate împotriva Marii Britanii de către Jamahiria Arabă Libiană și/sau aceste solicitări sunt inadmisibile; prin urmare, Curtea trebuie să respingă cererea Libiei”.

În numele Guvernului Libiei,

în ședința de judecată din 22 octombrie 1997:

„Jamahiria Arabă Libiană solicită Curții să se pronunțe și să declare că:

– excepțiile preliminare invocate de către Marea Britanie trebuie să fie respinse și, în consecință:

(a) Curtea este competentă să soluționeze cererea Libiei;

(b) Cererea este admisibilă;

– Curtea trebuie să procedeze în continuare la analiza fondului cauzei”.

*
* *

16. În prezenta cauză, Marea Britanie a invocat două excepții: una privind competența Curții și cealaltă privind admisibilitatea cererii inițiale. Conform celor susținute de Marea Britanie „ambele sunt excepții care au caracter exclusiv preliminar”.

*
* *

17. Curtea va analiza mai întâi excepția invocată de Marea Britanie privind competența sa.

18. Libia susține că Curtea este competentă în baza prevederilor de la articolul 14 alineatul (1) din Convenția de la Montreal^[1], care stabilesc că:

„Orice diferend între statele contractante în legătură cu interpretarea sau aplicarea prezentei convenții care nu poate fi soluționat pe cale de negocieri este supus arbitrajului, la cererea unuia dintre aceste state. Dacă timp de 6 luni de la data cererii arbitrajului părțile nu reușesc să se pună de acord asupra organizării arbitrajului, oricare dintre ele poate să supună diferendul Curții Internaționale de Justiție, formulând o cerere în conformitate cu Statutul Curții^[2]”.

19. Părțile sunt de acord că prevederile Convenției de la Montreal sunt în vigoare față de acestea și că aceste prevederi erau în vigoare atât la momentul distrugerii aeronavei Pan Am deasupra orașului Lockerbie în 21 decembrie 1988, cât și la momentul înregistrării cererii inițiale pe rolul Curții în 3 martie 1992. Totuși, pârâțul contestă competența Curții pentru că, în opinia sa, nu au fost întrunite toate condițiile prevăzute de articolul 14 alineatul (1) din Convenția de la Montreal în prezenta cauză.

*
* *

20. Pârâțul a arătat în mod expres că nu dorește să conteste competența Curții, având în vedere toate motivele pe care le-a invocat în procedura instituirii măsurilor conservatorii, și s-a rezumat doar să susțină că Libia nu a reușit să dovedească, în primul rând, că există un diferend juridic între părți și, în al doilea rând, că un astfel de diferend, dacă este cazul, privește interpretarea sau aplicarea Convenției de la Montreal și că i s-ar aplica, prin urmare, prevederile articolului 14 alineatul (1) din această Convenție. În consecință, în acest stadiu al procedurii, Marea Britanie nu a reluat argumentele susținute anterior cu privire la faptul că diferendul existent între părți, în opinia Libiei, s-ar putea soluționa sau nu prin negocieri; sau dacă Libia a formulat o cerere oficială de arbitraj; și dacă a fost respectat termenul de șase luni prevăzut de articolul 14 alineatul (1) din Convenție.

21. Cu toate acestea, Curtea consideră necesar să analizeze pe scurt aceste argumente. Aceasta observă că în prezenta cauză pârâțul a susținut întotdeauna că distrugerea aeronavei Pan Am deasupra orașului Lockerbie nu a dat naștere unui diferend între părți privind interpretarea sau aplicarea Convenției de la Montreal și că, din acest motiv, din perspectiva pârâțului, nu era nimic de soluționat prin negociere în temeiul Convenției; Curtea observă că propunerea de arbitraj conținută de scrisoarea trimisă în 18 ianuarie 1992 de către Secretarul libian al Comitetului popular pentru relații externe și cooperare internațională către Ministrul pentru Afaceri Externe al Marii Britanii nu a primit niciun răspuns; și constată,

[1] Traducerea în limba română a Convenției de la Montreal are în vedere varianta din Decretul nr. 66/1975 privind ratificarea Convenției pentru reprimarea actelor ilicite îndreptate contra securității aviației civile, încheiată la Montreal la 23 septembrie 1971.

[2] Nota autorului: În continuare, traducerea din Convenție vor avea în vedere varianta anterior menționată.

în special, că pârâtul și-a exprimat în mod clar intenția de a nu accepta arbitrajul – în orice formă – prin prezentarea și susținerea fermă a Rezoluției 731 (1992) adoptată de Consiliul de Securitate trei zile mai târziu, în 21 ianuarie 1992.

În consecință, Curtea este de părere că presupusul diferend existent între părți nu ar fi putut fi soluționat prin negociere sau prin arbitraj conform prevederilor Convenției de la Montreal și refuzul statului pârât de a face parte din procedura de arbitraj în vederea soluționării diferendului a absolvit Libia de orice obligație prevăzută de articolul 14 alineatul (1) din Convenție, respectiv de a aștepta o perioadă de șase luni de la momentul solicitării de arbitraj înainte de a sesiza Curtea.

* *

22. Așa cum au reamintit părțile, Curtea Permanentă de Justiție Internațională a statuat în 1924 că „un diferend este un dezacord cu privire la un aspect de drept sau de fapt, un conflict de opinii juridice sau de interese între două persoane” (*Concesiile Mavrommatis în Palestina*^[1], 1924, CPJI, Seria A, Nr. 2, p. 11)^[2]. În ceea ce o privește, Curtea actuală a subliniat în hotărârea pronunțată în 30 iunie 1995 în cauza privind *Timorul de Est (Portugalia c. Australia)* că:

„Pentru a se stabili existența unui diferend, «trebuie să se arate că cererea uneia dintre părți se confruntă cu opoziția evidentă a celeilalte părți» (*Africa de Sud Vest, Excepții preliminare, Hotărâre, Culegerea CIJ 1962, p. 328*); și mai departe, «existența unui diferend internațional trebuie stabilită în mod obiectiv» (*Interpretarea Tratatelor de pace cu Bulgaria, Ungaria și România, Prima fază, Aviz consultativ, Culegerea CIJ 1950, p. 74*)” (Culegerea CIJ 1995, p. 100).

23. În cuprinsul cererii inițiale și în memoriu, Libia a susținut că Convenția de la Montreal este singurul instrument aplicabil distrugerii aeronavei Pan Am deasupra orașului Lockerbie, pentru următoarele motive:

(a) statul pârât și Libia sunt obligate să respecte Convenția de la Montreal care este în vigoare între părți;

(b) Convenția de la Montreal vizează în mod specific prevenirea unor astfel de acte (al treilea paragraf din Preambul);

(c) faptele imputate cetățenilor libieni sunt prevăzute de articolul 1 din Convenția de la Montreal;

(d) „sistemul Convenției de la Montreal este, prin comparație cu sistemul Cartei Națiunilor Unite, atât *lex posterior* cât și *lex specialis*; în consecință, pentru aspectele reglementate de această Convenție, aceasta trebuie să se aplice cu prioritate față de sistemele reglementate de Cartă”; și

(e) nu există nicio altă convenție în vigoare privind dreptul penal internațional care să fie aplicabilă acestor aspecte în relațiile dintre Libia și Marea Britanie.

24. Marea Britanie nu neagă faptul că, ca atare, faptele cazului ar putea cădea sub incidența prevederilor din Convenția de la Montreal. Totuși, subliniază că, în prezenta cauză, la momentul în care Libia a invocat Convenția de la Montreal, Marea Britanie susținea că nu era relevantă, întrucât problema care trebuia rezolvată avea în vedere „reacția comunității internaționale față de situația urmare a eșecului Libiei de a răspunde în mod efectiv unor afirmații foarte grave privind implicarea statului în acte de terorism”.

^[1] Pentru mai multe detalii a se vedea: R. UERPMMANN-WITZACK, *Mavrommatis Concessions Cases, Encyclopedia entries, Max Planck Encyclopedia of Public International Law*, disponibil la: <http://opil.ouplaw.com/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e168>, ultima accesare la 22.02.2019.

^[2] *Mavrommatis Jerusalem Concessions, Greece v United Kingdom, Judgment, merits, PCIJ Series A No 5, ICGJ 239 (PCIJ 1925), 26th March 1925.*

25. În consecință, opinia părților diferă cu privire la aplicarea Convenției de la Montreal distrugerii aeronavei Pan Am deasupra orașului Lockerbie. Deci, există un diferend între părți cu privire la regimul juridic aplicabil acestui eveniment. Un asemenea diferend, în opinia Curții, privește interpretarea și aplicarea Convenției de la Montreal și, în conformitate cu prevederile articolului 14 alineatul (1) din Convenție, este de competența Curții să îl soluționeze.

*

26. Mai mult, în cuprinsul cererii inițiale și în cuprinsul memoriului, Libia a evidențiat în special următoarele șase puncte în susținerea afirmațiilor sale din paragraful 13 [subparagrafele (a) și (b)] și paragraful 14 [subparagrafele (b) și (c)], după cum urmează:

(a) actele care au condus la distrugerea aeronavei Pan Am deasupra orașului Lockerbie constituie una dintre infracțiunile prevăzute de articolul 1 din Convenția de la Montreal, prin urmare Convenția de la Montreal trebuie să se aplice acestor acte;

(b) Libia și-a îndeplinit obligațiile prevăzute de articolul 5 alineatul (2) din Convenția de la Montreal privind stabilirea competenței sale referitor la presupușii autori ai distrugerii aeronavei și ea are dreptul de a-și exercita competența astfel stabilită;

(c) Libia și-a exercitat competența cu privire la cei doi presupuși autori ai infracțiunilor în baza Codului său Penal și statul pârât nu ar trebui să împiedice exercitarea acestei competențe;

(d) Libia și-a exercitat drepturile conferite de prevederile articolului 6 din Convenția de la Montreal prin luarea tuturor măsurilor necesare pentru a asigura prezența celor doi presupuși autori ai infracțiunilor, prin efectuarea de anchete preliminare, prin notificarea statelor interesate și indicându-le că intenționează să își exercite competența, dar statul pârât, prin acțiunile și amenințările sale, încearcă, conform Libiei, să prevină aplicarea Convenției;

(e) După ce a decis să nu îi extrădeze pe cei doi presupuși autori ai infracțiunilor, articolul 7 din Convenția de la Montreal îi conferă Libiei dreptul să supună cazul acestora autorităților sale competente în vederea efectuării urmăririi penale în conformitate cu dreptul libian; și

(f) conform articolului 8 alineatul (3) din Convenția de la Montreal, aceasta are dreptul de a nu îi extrăda pe cei doi presupuși autori ai infracțiunilor pentru că aceștia sunt cetățeni libieni și Constituția libiană nu permite extrădarea acestora.

27. Statul pârât contestă faptul că Convenția de la Montreal conferă Libiei drepturile de care pretinde că se bucură. Mai mult, acesta susține că nicio dispoziție la care s-a referit Libia nu impune obligații în sarcina Marii Britanii. În final, acesta reamintește că niciodată nu a invocat el însuși Convenția de la Montreal și observă că nicio dispoziție din această Convenție nu îl împiedică să solicite predarea celor doi presupuși autori ai infracțiunilor în afara cadrului Convenției.

28. Articolul 1 din Convenția de la Montreal prevede următoarele:

„1. Comite o infracțiune orice persoană care, în mod ilicit, cu intenție:

a) săvârșește un act de violență împotriva unei persoane aflate la bordul unei aeronave în zbor, dacă acest act este de natură să pună în pericol securitatea aeronavei;

b) distruge o aeronavă în serviciu sau îi cauzează deteriorări care o fac inaptă de zbor ori care sunt de natură să pună în pericol securitatea în zbor;

c) plasează sau face să se plaseze pe o aeronavă în serviciu, prin orice mijloc, un dispozitiv sau substanțe apte să distrugă acea aeronavă sau să-i producă deteriorări care o fac inaptă de zbor ori sunt de natură să-i pună în pericol securitatea în zbor;

d) distruge sau deteriorează instalații sau servicii de navigație aeriană sau tulbură funcționarea acestora, dacă vreunul dintre aceste acte este de natură să pună în pericol securitatea aeronavelor în zbor;

e) comunică o informație știind că aceasta este falsă și, prin acest fapt, pune în pericol securitatea unei aeronave în zbor.

2. Comite o infracțiune și acela care:

- a) încearcă să comită una din infracțiunile prevăzute în alineatul (1) al prezentului articol;
- b) este complice al unei persoane care comite sau încearcă să comită vreuna dintre aceste infracțiuni”.

Articolul 5 din Convenția de la Montreal prevede următoarele:

„1. Fiecare stat contractant ia măsurile necesare pentru stabilirea competenței sale, în scopul anchetării infracțiunilor, în următoarele cazuri:

- a) dacă infracțiunea este săvârșită pe teritoriul acestui stat;
- b) dacă infracțiunea este săvârșită împotriva sau la bordul unei aeronave înmatriculate în acest stat;
- c) dacă aeronava la bordul căreia s-a comis infracțiunea aterizează pe teritoriul său și autorul prezumat al infracțiunii se află încă la bord;
- d) dacă infracțiunea este săvârșită împotriva sau la bordul unei aeronave închiriate fără echipaj unei persoane care are sediul principal al activității sale sau, în lipsă, reședința permanentă în acest stat.

2. Fiecare stat contractant ia, de asemenea, măsurile necesare pentru stabilirea competenței sale în scopul anchetării infracțiunilor prevăzute la articolul 1 alineatul (1) literele a) b), c), precum și la alineatul (2) al aceluiași articol, în măsura în care acest alineat privește menționatele infracțiuni, în cazul în care autorul prezumat al uneia dintre acestea se găsește pe teritoriul acestui stat, iar acesta nu efectuează extrădarea, conform articolului 8, către unul dintre statele prevăzute în alineatul (1) al prezentului articol.

3. Prezenta convenție nu înlătură competența penală exercitată în conformitate cu legile naționale”.

Articolul 6 din Convenția de la Montreal prevede, la rândul său, că:

„1. Dacă consideră că circumstanțele o justifică, statul contractant pe teritoriul căruia se găsește autorul sau autorul prezumat al infracțiunii asigură detenția acestuia sau ia orice alte măsuri necesare pentru a-i asigura prezența. Această detenție și aceste măsuri trebuie să fie conforme cu legislația aceluia stat: ele nu pot fi menținute decât pe perioada necesară începerii urmăririi penale sau a unei proceduri de extrădare.

2. Acest stat procedează imediat la o anchetă preliminară în vederea stabilirii faptelor.

3. Orice persoană deținută în aplicarea prevederilor alineatului (1) din prezentul articol poate comunica imediat cu cel mai apropiat reprezentant calificat al statului a cărei naționalitate o are, orice facilități îi sunt acordate în acest scop.

4. Atunci când un stat pune o persoană în stare de detenție în conformitate cu prevederile prezentului articol, el înștiințează imediat despre această detenție, precum și despre împrejurările care o justifică, statele menționate la articolul 5 alineatul (1), statul a cărui naționalitate o are persoana deținută și, dacă consideră oportun, orice alte state interesate. Statul care procedează la ancheta preliminară prevăzută la alineatul (2) din prezentul articol comunică neîntârziat concluziile statelor menționate mai sus și le indică dacă înțelege să-și exercite competența”.

Articolul 7 din Convenția de la Montreal are următorul cuprins:

„Statul contractant pe teritoriul căruia este descoperit autorul prezumat al unei infracțiuni, în cazul când nu se procedează la extrădarea acestuia, supune cazul, fără nicio excepție și indiferent dacă infracțiunea a fost sau nu săvârșită pe teritoriul său, autorităților sale care au competența de a exercita acțiunea penală. Aceste autorități hotărăsc în aceleași condiții ca și pentru celelalte infracțiuni, de drept comun cu caracter grav, potrivit legilor acestui stat”.

În fine, în conformitate cu articolul 8 din Convenția de la Montreal:

„1. Infracțiunile sunt deplin drept socotite ca fiind caz de extrădare în orice tratat de extrădare încheiat între statele contractante. Statele contractante se angajează să includă infracțiunile ca fiind caz de extrădare în orice convenție de extrădare pe care ar încheia-o între ele.

2. În cazul în care un stat contractant care condiționează extrădarea de existența unei convenții este sesizat cu o cerere de extrădare din partea unui alt stat contractant cu care nu a încheiat convenție de extrădare, acesta are opțiunea de a considera prezenta convenție ca temei juridic al extrădării în ceea ce privește infracțiunile. Extrădarea este supusă celorlalte condiții prevăzute de dreptul statului căruia i-a fost adresată cererea.

3. Statele contractante care nu condiționează extrădarea de existența unei convenții socotesc infracțiunea ca un caz de extrădare între ele, în condițiile definite de dreptul statului căruia i-a fost adresată cererea.

4. În scopul extrădării între statele contractante, se va considera că infracțiunile au fost comise atât la locul săvârșirii lor, cât și pe teritoriul statelor care trebuie să stabilească competența lor potrivit articolului 5 alineatul (1) literele b), c) și d)”.

29. Având în vedere pozițiile exprimate de către părți, Curtea constată că între acestea există nu doar un diferend de natură generală, astfel cum a fost definit la paragraful 25 de mai sus, ci și un diferend specific care privește interpretarea și aplicarea articolului 7 – coroborat cu articolul 1, articolul 5, articolul 6 și articolul 8 – din Convenția de la Montreal și care, conform prevederilor de la articolul 14 alineatul (1) din Convenție, trebuie să fie soluționat de către Curte.

*

30. În plus, Libia a susținut în cererea sa inițială și în memoriu, că odată ce s-a început anchetarea judiciară a celor doi presupuși autori ai infracțiunii, statul pârât avea, conform prevederilor articolului 11 alineatul (1) din Convenția de la Montreal, obligația de a preda autorităților libiene toate dovezile pe care le deținea cu privire la infracțiune. În opinia Libiei, această obligație nu a fost îndeplinită în mod corespunzător, pentru că Marea Britanie a transmis doar „o copie după declarația privind expunerea faptelor” împotriva celui acuzat, un document care „nu conține nicio probă pe care autoritățile judiciare libiene ar putea-o folosi”.

31. În acest sens, Marea Britanie recunoaște că „Articolul 11 alineatul (1) diferă de celelalte dispoziții invocate de Libia prin faptul că impune obligații altor state” și „poate, la modul abstract, să dea naștere unui diferend între Libia și Marea Britanie”. Totuși, aceasta susține că nu a încălcat această prevedere și arată, în special, că „a transmis Libiei copii ale actelor de acuzare scoțiene, mandatul de arestare pentru cel acuzat și rechizitoriul întocmit de Procurorul General”. De asemenea, aceasta reamintește că, la momentul la care și-a prezentat solicitările, Libia nu invocase – mai mult decât Marea Britanie – Convenția de la Montreal și a concluzionat că,

„Pentru ca refuzul Marii Britanii de a oferi mai multe informații Libiei să constituie o încălcare a articolului 11, Convenția ar fi trebuit să fie invocată cel puțin de unul dintre statele interesate”.

32. Articolul 11 din Convenția de la Montreal are următorul cuprins:

„1. Statele contractante acordă cea mai largă asistență judiciară posibilă în orice procedură penală privind infracțiunile menționate. În toate cazurile, legea aplicabilă pentru executarea unei cereri de asistență este aceea a statului căruia i se adresează cererea.

2. Dispozițiile alineatului (1) din prezentul articol nu aduc atingere obligațiilor decurgând din dispozițiile oricărei alte convenții bilaterale sau multilaterale prin care se reglementează, total sau parțial, domeniul asistenței judiciare în materie penală”.

33. Luând în considerare pozițiile părților privind obligațiile impuse de prevederile articolului 11 din Convenția de la Montreal, Curtea concluzionează că există, de asemenea, un diferend între acestea privind interpretarea și aplicarea acestei dispoziții și care, conform prevederilor de la articolul 14 alineatul (1) din Convenție, trebuie să fie soluționat de către Curte.

*

34. Libia, în ultima versiune a concluziilor sale, solicită în cele din urmă Curții să se pronunțe în sensul că

„Marea Britanie are obligația legală de a respecta dreptul Libiei de a nu fi respinsă Convenția [de la Montreal] prin mijloace care, în orice caz, ar fi incompatibile cu principiile Cartei Națiunilor Unite și cu normele imperative din dreptul internațional general care interzic utilizarea forței și încălcarea suveranității, integrității teritoriale, egalității suverane a statelor și independența lor politică”.

35. Marea Britanie susține că nu este de competența Curții, în baza prevederilor de la articolul 14 alineatul (1) din Convenția de la Montreal, să decidă cu privire la legalitatea acțiunilor care sunt în orice caz în conformitate cu dreptul internațional și care au fost instituite de către statul pârât pentru a asigura predarea celor doi presupuși autori ai infracțiunii. Prin urmare, acesta concluzionează că Curtea nu este competentă să analizeze susținerile făcute de Libia la acest moment.

36. Curtea nu poate să accepte argumentul astfel formulat. Într-adevăr, este de competența Curții să decidă, în conformitate cu prevederile articolului 14 alineatul (1) din Convenția de la Montreal, cu privire la legalitatea acțiunilor criticate de către Libia, în măsura în care aceste acțiuni ar fi contrare prevederilor cuprinse în Convenția de la Montreal.

*

37. În prezenta cauză, Marea Britanie a susținut, totuși, că și dacă Convenția de la Montreal i-a conferit Libiei drepturile pe care susține că le are, acestea nu pot să fie exercitate în această cauză pentru că acestea au fost înlocuite de Rezoluțiile Consiliului de Securitate 748 (1992) și 883 (1993), care, conform prevederilor de la articolele 25 și 103 din Carta Organizației Națiunilor Unite, prevalează asupra tuturor drepturilor și obligațiilor create de Convenția de la Montreal. De asemenea, statul pârât a susținut că, datorită adoptării acestor rezoluții, singurul diferend care exista la acel moment era între Libia și Consiliul de Securitate; acesta, în mod evident, nu este un diferend care să se încadreze în prevederile articolului 14 alineatul (1) din Convenția de la Montreal și, prin urmare, nu este un diferend pe care Curtea ar putea să îl analizeze.

38. Curtea nu poate să accepte această linie de argumentație. Rezoluțiile Consiliului de Securitate 748 (1992) și 883 (1993) au fost, de fapt, adoptate după depunerea cererii de sesizare a Curții de către Libia în 3 martie 1992. În conformitate cu jurisprudența sa constantă, dacă Curtea era competentă la acea dată, continuă să fie competentă; intervenirea ulterioară a rezoluțiilor anterior menționate nu poate afecta competența deja stabilită (a se vedea cauza *Nottebohm, Excepții preliminare*, Hotărâre, Culegerea CIJ 1953, p. 122; *Cauza privind dreptul de trecere pe teritoriul indian, Excepții preliminare*, Hotărâre, Culegerea CIJ 1957, p. 142).

*

*

39. Având în vedere cele de mai sus, Curtea concluzionează că excepția de neкомпetență invocată de Marea Britanie pe motivul presupusei absențe a unui diferend între părți privind interpretarea sau aplicarea Convenției de la Montreal trebuie să fie respinsă, Curtea având

competența de a analiza diferendul dintre Libia și Marea Britanie privind interpretarea sau aplicarea prevederilor din această Convenție.

*
* *

40. Curtea va proceda acum la analiza excepției invocate de către Marea Britanie privind inadmisibilitatea cererii inițiale înregistrate de către Libia pe rolul Curții.

41. Principalul argument al Marii Britanii în acest context este următorul:

„ceea ce Libia pretinde a fi problema sau problemele în dispută între aceasta și Marea Britanie sunt în prezent reglementate prin rezoluțiile adoptate de Consiliul de Securitate în conformitate cu prevederile Capitolului VII din Carta Organizației Națiunilor Unite, care sunt obligatorii pentru ambele părți și că (dacă există vreun conflict între ceea ce rezoluțiile solicită și drepturile sau obligațiile care se presupune că decurg din Convenția de la Montreal) rezoluțiile au prioritate în aplicare, conform prevederilor articolului 103 din Cartă”.

În acest sens, Marea Britanie explică faptul că

„rezoluțiile 748 și 883 sunt obligatorii și acestea creează obligații legale pentru Libia și pentru Marea Britanie care sunt decisive pentru orice diferend asupra căruia Curtea ar putea fi competentă”.

Potrivit Marii Britanii, aceste rezoluții stabilesc predarea celor doi suspecți de către Libia către Marea Britanie sau către Statele Unite în vederea judecării acestora și această hotărâre a Consiliului de Securitate este obligatorie pentru Libia, indiferent de drepturile pe care le-ar putea avea conform Convenției de la Montreal. Referitor la aceasta, Marea Britanie susține că

„scutirea pe care Libia o solicită de la Curte în baza Convenției de la Montreal nu este deschisă pentru aceasta și că, prin urmare, Curtea ar trebui să își exercite atribuția de a declara cererea inițială formulată de Libia ca fiind inadmisibilă”.

De asemenea, Marea Britanie susține că, în cazul în care Curtea ar analiza întrebările ridicate de către Libia privind Convenția de la Montreal fără a avea în vedere efectele rezoluțiilor Consiliului de Securitate, aceasta ar fi în situația în care ar trebui să procedeze la o analiză a fondului chestiunilor deduse judecării; dacă Curtea va trebui să se pronunțe deci în favoarea poziției avansate de către Libia, aceasta probabil va pronunța o hotărâre pe acest fundament, deși o astfel de hotărâre nu ar fi nici aplicabilă, nici executorie având în vedere rezoluțiile anterioare ale Consiliului de Securitate care ar rămâne în vigoare.

Marea Britanie adaugă, de asemenea, că termenii rezoluțiilor în cauză, precum și dispozițiile relevante din Cartă, au făcut obiectul unei dezbateri complete în fața Curții. Prin urmare, Curtea nu ar mai avea nevoie de niciun alt material care derivă din argumentele pe fondul cauzei pentru a putea să interpreteze rezoluțiile Consiliului de Securitate sau le determine efectele.

42. La rândul său, Libia susține că rezultă în mod clar din însăși conținutul rezoluțiilor 731 (1992), 748 (1992) și 883 (1993) faptul că Consiliul de Securitate nu a solicitat niciodată ca aceasta să-și predea proprii cetățeni către Marea Britanie sau către Statele Unite; aceasta a arătat în timpul dezbaterilor orale că acesta a fost „argumentul principal al Libiei”. De asemenea, aceasta a adăugat că Curtea trebuie să interpreteze aceste rezoluții „în concordanță cu prevederile Cartei, care determină validitatea lor” și Carta a interzis Consiliului de Securitate să solicite Libiei să își predea proprii cetățeni către Marea Britanie sau către Statele Unite. Libia concluzionează că cererea sa inițială prin care a sesizat Curtea este admisibilă, „deoarece Curtea poate să se pronunțe în mod util în ceea ce privește interpretarea și aplicarea Convenției de la Montreal (...) independent de efectele juridice ale rezoluțiilor 748 (1992) și 883 (1993)”.

Totodată, Libia observă că argumentele Marii Britanii bazate pe dispozițiile din Cartă ridică probleme care nu au un caracter exclusiv preliminar, ci se încadrează la analiza fondului dreptului privind diferendul dedus judecătii. Aceasta susține în special că problema efectelor rezoluțiilor Consiliului de Securitate nu are un caracter exclusiv preliminar, în măsura în care rezoluțiile în discuție sunt invocate de către Marea Britanie pentru a nu se țină seama de aplicarea Convenției de la Montreal și din moment ce Libia este îndreptățită să conteste aceste rezoluții, acestea îi sunt opozabile.

43. În plus, Libia atrage atenția Curții cu privire la principiul conform căruia „data de referință pentru a determina admisibilitatea unei cereri introductive este data la care aceasta este depusă” [cauza *Acțiuni armate frontaliere și transfrontaliere (Nicaragua c. Honduras)*, *Competență și admisibilitate*, Culegerea CIJ 1988, p. 95, parag. 66]. În acest sens, arată că aceasta a depus cererea introductivă pe rolul Curții în data de 3 martie 1992; că rezoluțiile 748 (1992) și 883 (1993) au fost adoptate de Consiliul de Securitate în 31 martie 1992, respectiv 11 noiembrie 1993; și că rezoluția 731 (1992) din 21 ianuarie 1992 nu a fost adoptată în baza Capitolului VII din Carta Organizației Națiunilor Unite și aceasta constituie doar o recomandare. Prin urmare, Libia susține că cererea sa este admisibilă în orice situație.

44. În opinia Curții, această ultimă susținere a Libiei trebuie să fie admisă. Data de 3 martie 1992, dată la care Libia a depus cererea introductivă pe rolul Curții, este de fapt singura dată relevantă pentru determinarea admisibilității cererii introductive de instanță. Rezoluțiile Consiliului de Securitate 748 (1992) și 883 (1993) nu pot fi avute în vedere, întrucât au fost adoptate la o dată ulterioară. În ceea ce privește rezoluția Consiliului de Securitate 731 (1992), adoptată anterior depunerii cererii de sesizare a instanței, aceasta nu poate constitui un impediment legal pentru admisibilitatea cererii de sesizare a Curții, întrucât este doar o simplă recomandare care nu este obligatorie, astfel cum a fost recunoscut de către însăși Marea Britanie. În consecință, cererea inițială a Libiei nu poate fi reținută ca fiind inadmisibilă în baza acestor motive.

45. Având în vedere cele de mai sus, Curtea concluzionează că excepția inadmisibilității invocată de Marea Britanie prin raportare la rezoluțiile Consiliului de Securitate 748 (1992) și 883 (1993) trebuie să fie respinsă, prin urmare cererea de sesizare a Curții formulată de Libia este admisibilă.

*
* *

46. În ceea ce privește admisibilitatea, agentul Marii Britanii a susținut, de asemenea, că Guvernul său „a solicitat Curții să se pronunțe în sensul că rezoluțiile adoptate de Consiliul de Securitate între timp au făcut ca solicitările Libiei să rămână lipsite de obiect”.

Curtea a recunoscut deja în mai multe ocazii în trecut că evenimentele ulterioare depunerii unei cereri introductive de instanță pot „conduce la lipsa de obiect a cererii” [cauza *Acțiuni armate frontaliere și transfrontaliere (Nicaragua c. Honduras)*, *Competență și admisibilitate*, Culegerea CIJ 1988, p. 95, parag. 66] și, „prin urmare, Curtea nu este chemată să pronunțe o hotărâre în cauză” [cauza *Teste nucleare (Australia c. Franța)*, *Hotărâre*, Culegerea CIJ 1974, p. 272, parag. 62] (a se vedea cauza *Camerunul de Nord*, *Hotărâre*, Culegerea CIJ 1963, p. 38).

În prezenta cauză, Marea Britanie a invocat o excepție cu scopul de a obține din partea Curții o hotărâre care să nu ajungă să analizeze fondul dreptului, iar această excepție trebuie analizată în cadrul acestei jurisprudențe.

47. Curtea trebuie să se asigure că într-adevăr o astfel de excepție intră sub incidența dispozițiilor articolului 79 din Regulamentul Curții, invocate de către statul pârât. La alineatul (1), acest articol se referă la „orice excepție (...) cu privire la competența Curții sau cu privire la primirea reclamației sau *oricare altă excepție*”, (mențiunile în italic aparțin Curții); domeniul său de aplicare *ratione materiae* nu este deci limitat doar la excepții privind competența